

ประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

พัชรนันท์ วงษ์พิมพ์, ส.ม. (นิสิต)¹

อมรศักดิ์ โพธิ์อำ, ปร.ด.²

จิระภา ขำพิสุทธิ์, ศษ.ด.²

1. นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. อาจารย์ประจำสาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

วันที่รับบทความ (Received), 8 พฤศจิกายน 2567

วันแก้ไขบทความ (Revised), 27 พฤศจิกายน 2567

วันตอบรับบทความ (Accepted), 29 พฤศจิกายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงอายุ 35-50 ปี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired samples t-test ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษาพบว่า หลังได้รับโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) ค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตซิสโตลิกต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) และค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิกต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.017$)

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมีประสิทธิผลช่วยให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมการจัดการตนเอง โปรแกรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ

**Effectiveness of Health Literacy Promotion Programs on Self-Management
Behaviors of high blood pressure risk group, Tak Fa District, Nakhon Sawan Province.**

Puscharanun Wongpimpa, M.P.H.¹

Amornsak Poum, Ph.D.²

Jirapha Khampisut, Ed.D.²

1. Master's degree student, Master of Public Health Program, Faculty of Allied Health Sciences,
Northern College

2. Lecturer, Master of Public Health Program, Faculty of Allied Health Sciences, Northern College

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effectiveness of a health literacy promotion program on self-management behaviors among high blood pressure risk groups in the Tak Fa District, Nakhon Sawan Province. The sample consisted of 30 individuals at risk of hypertension, aged 35-50 years. The research instruments comprised a questionnaire and health literacy promotion program. The study was conducted over an 8-week period. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and a paired samples t-test at a .05 significance level. After participating in the health literacy promotion program, participants demonstrated significantly higher mean scores in health literacy than pre-program levels ($P\text{-value} < 0.001$). Self-management behaviors for hypertension prevention improved significantly ($p < 0.001$). Additionally, both mean systolic blood pressure ($P\text{-value} < 0.001$) and mean diastolic blood pressure ($P\text{-value} = 0.017$) were significantly reduced compared with baseline measurements. This research demonstrates that the health literacy promotion program effectively enhanced health literacy and appropriate self-management behaviors among individuals at a risk of hypertension.

Keywords: Health literacy Self-management behavior Health literacy promotion program

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension) เป็นโรคไม่ติดต่อแบบเรื้อรัง (NCD) ที่เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประชากร โดยจะตรวจพบได้จากการวัดความดันโลหิตในระดับที่สูงกว่าปกติเรื้อรังอยู่เป็นเวลานาน ซึ่งองค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2542 ว่าผู้ใดก็ตามที่มีความดันโลหิตวัดได้มากกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท ถือว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงและผู้ที่เป็โรคความดันโลหิตสูงและไม่รักษาให้ถูกต้องจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคอัมพาตจากหลอดเลือดในสมองตีบ โรคหลอดเลือดในสมองแตก เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 กลุ่มประชากรอายุ 30-79 ปี มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกือบ 1.3 พันล้านคน และมักไม่แสดงอาการในระยะเริ่มต้นแต่สามารถตรวจวินิจฉัยได้⁽¹⁾ สถานการณ์จังหวัดนครสวรรค์ จากฐานข้อมูล Health Data Center (HDC) กระทรวงสาธารณสุขในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2566 พบว่า อัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากร เท่ากับร้อยละ 20.87, 21.33 และ 21.70 ตามลำดับ⁽²⁾ และพบอัตราป่วยรายใหม่โรคความดันโลหิตสูงต่อแสนประชากร เท่ากับ 1,109.48, 1,055.05 และ 1,089.31 ตามลำดับ⁽³⁾ อำเภอตากฟ้า พบอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากร เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลการดำเนินงานคัดกรองประชากรอายุ 35 ปีขึ้นไปได้รับการคัดกรองและเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2566 พบว่า กลุ่มเสี่ยงที่มีความดันโลหิต SBP $\geq$ 130 ถึง < 140 มิลลิเมตรปรอท (mmHg) หรือ DBP $\geq$ 85 ถึง <90 มิลลิเมตรปรอท (mmHg) เท่ากับร้อยละ 7.24, 11.3 และ 16.29 ตามลำดับ ซึ่งจากการวินิจฉัยยืนยันกลุ่มเสี่ยงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบผู้ป่วยรายใหม่สูงสุดในจังหวัดนครสวรรค์⁽⁴⁾

การเจ็บป่วยจากความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่จะไม่มีอาการแต่เพิ่มความเสี่ยงในระยะยาวผู้ที่รับประทานยาที่ไม่ดีต่อสุขภาพ ไม่ออกกำลังกาย เครียด ดื่มแอลกอฮอล์และ/หรือสูบบุหรี่ในปริมาณที่เป็นอันตราย จะมีความเสี่ยงสูงต่อการเป็นโรคความดันโลหิตสูง หากไม่ได้รับการดูแลปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตในหลอดเลือดจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องความรุนแรงของโรคจะเพิ่มมากขึ้น พัฒนาไปสู่การเป็นผู้ป่วย และเพิ่มความเสี่ยงต่อหัวใจล้มเหลว โรคหลอดเลือดสมอง สูญเสียการมองเห็นและโรคไตเรื้อรัง แต่หากได้รับความรู้และมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตลดปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์สามารถช่วยลดความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ ป้องกันการเจ็บป่วยจากโรคความดันโลหิตสูง⁽⁵⁾

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา⁽⁶⁾ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอจะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลตนเองน้อยกว่ากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพียงพอ กลุ่มเสี่ยงที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพียงพอจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคได้ดีและผลลัพธ์สุขภาพดีขึ้น ซึ่งบุคคลจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพจะต้องได้รับ

การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้กับบุคคลเหล่านั้นโดยวิธีการต่างๆที่จะช่วยพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพให้เพิ่มขึ้น จากความเป็นมา ความสำคัญของปัญหาและการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของความรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam⁽⁷⁾ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ โดยผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ป้องกันการเกิดโรคความดันโลหิตสูงในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเอง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเอง ในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตในกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

สมมุติฐานการวิจัย

ภายหลังการใช้โปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มตัวอย่าง

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง หลังได้รับโปรแกรมแตกต่างก่อนได้รับโปรแกรม

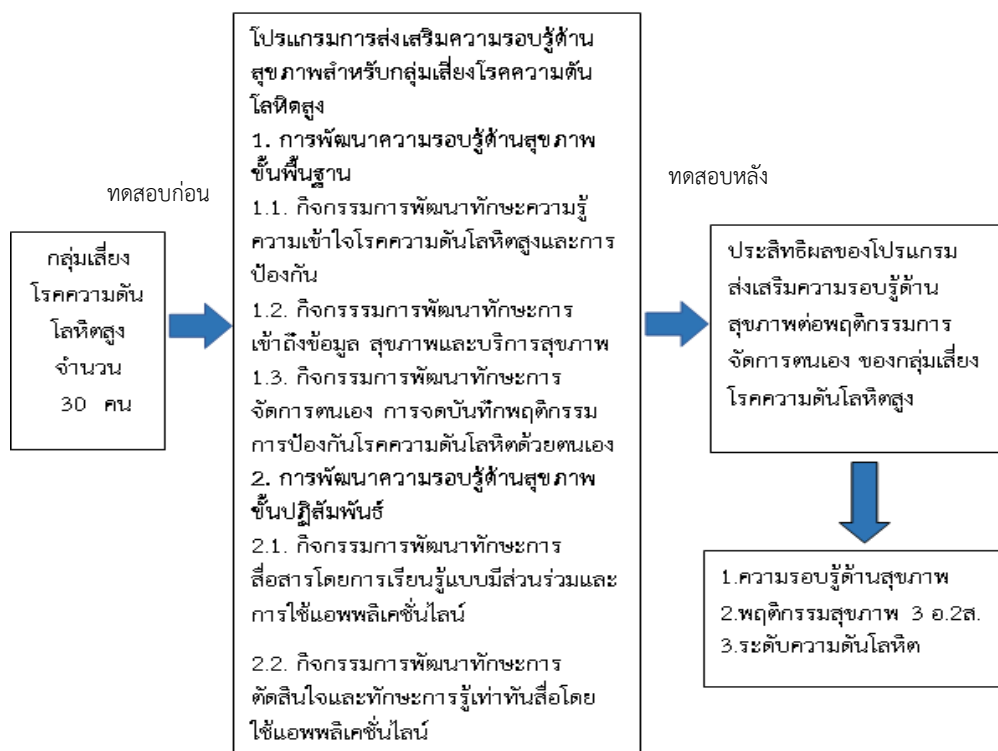
2. ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเอง ในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง หลังได้รับโปรแกรมแตกต่างก่อนได้รับโปรแกรม

3. ค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตของกลุ่มตัวอย่าง หลังได้รับโปรแกรมแตกต่างก่อนได้รับโปรแกรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว
ทำการวัดก่อนและหลังได้รับโปรแกรม (One group pretest-posttest design) ระหว่างเดือน กรกฎาคม –
กันยายน พ.ศ. 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชน อายุ 35-50 ปี ที่ได้รับการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงและเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 786 คน ในเขตอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 โดยมีเกณฑ์การคัดเข้าคือ สามารถอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้ มีโทรศัพท์มือถือและใช้อินเทอร์เน็ตได้ ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง มีค่า SBP 130-139 mmHg หรือ DBP 85-89 mmHg และพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่มีอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรสูงเป็นลำดับที่ 1 ของอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมระหว่างดำเนินการวิจัยไม่ครบตามกำหนด หรือไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของผ้ศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อายุ 35-50 ปี ในตำบลหนองพิกุล อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นตำบลที่มีอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อ

ประชากรสูงเป็นลำดับที่ 1 ของอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ สุ่มแบบเจาะจง จำนวน 30 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Heinisch (1965) ⁽⁶⁾

$$n = \left[\frac{(Z\alpha + Z\beta)\sigma}{\Delta} \right]^2$$

กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์จากองค์ประกอบของความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามแนวคิดของ ดอน นัทบีม (Nutbeam) ⁽⁷⁾ และแนวคิดความรู้ด้านสุขภาพของกองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข รายละเอียดของกิจกรรมในโปรแกรม มีดังนี้

ครั้ง/สัปดาห์	กิจกรรม	ระยะเวลา ดำเนินการ	พัฒนาความรู้ด้าน สุขภาพ
ครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 1	การอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ		
	1) อบรมให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง และแนวทางการป้องกันโรคตามหลัก 3อ.2ส.	2 ชม.	-ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ
	2) อบรมให้ความรู้เรื่องการค้นหาข้อมูลสุขภาพผ่านสื่อต่างๆและฝึกปฏิบัติการสืบค้นข้อมูล	1 ชม.	-การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการ
	3) อบรมให้ความรู้ 3อ. 2ส. สาธิตและฝึกปฏิบัติ	3 ชม.	สุขภาพ -ทักษะการจัดการตนเอง
ครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 2-3	ติดตามกระตุ้นเตือนการปฏิบัติพฤติกรรม 3อ.2 ส.ทางกลุ่มไลน์ ติดตามการบันทึกพฤติกรรมให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล	2 สัปดาห์	-ทักษะการจัดการตนเอง -ทักษะการตัดสินใจ
ครั้งที่ 3 สัปดาห์ที่ 4	อบรมทบทวนความรู้/ติดตามการบันทึกพฤติกรรม ฝึกวิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล กิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้	6 ชม.	-การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ

ครั้งที่ 4	วิเคราะห์สื่อ และติดตามการปรับเปลี่ยน	3 สัปดาห์	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
สัปดาห์ที่ 5-7	พฤติกรรม 3 อ.2 ส. ส่งข้อความหรือสื่อให้กลุ่ม ตัวอย่างวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือและตัดสินใจ โดยประเมินเป็นรายบุคคล		-ทักษะการตัดสินใจ
ครั้งที่ 5	กิจกรรมกลุ่มทบทวน สื่อสารข้อมูล และ	4 ชม.	-ทักษะการสื่อสาร
สัปดาห์ที่ 8	แลกเปลี่ยนเรียนรู้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม		-ทักษะการตัดสินใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

2.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานะทางสังคม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบหรือเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบประเมินความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง เป็น แบบเลือกคำตอบที่ถูกต้อง ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยเกณฑ์การให้คะแนน 0-5 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำและเข้าใจเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงยังไม่ถูกต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดียั่งยืน 6-7 คะแนน หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง รู้และเข้าใจเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง อย่างถูกต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี 8-10 คะแนน หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจระดับสูง รู้และเข้าใจเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง อย่างถูกต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดียั่งยืน

ส่วนที่ 3 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีคะแนน 5 ระดับ การปฏิบัติคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมสุขภาพ 3อ 2ส ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการความเครียด ด้านการสูบบุหรี่ ด้านการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับการปฏิบัติ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 2 ด้าน ดังนี้

1.การหาความตรงตามเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ จากตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้เป็นกรอบอ้างอิง วัดแบบสอบถามได้ตรงกับวัตถุประสงค์ได้ 1 คะแนน ถ้าวัดแบบสอบถามไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ได้ -1

คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าวัดแบบสอบถามได้ตรงกับวัตถุประสงค์ได้ 0 คะแนน ซึ่งผู้วิจัย ได้นำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ไว้มาหาค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าไม่น้อยกว่า 0.5 ถือว่าเป็นค่าความตรงของเนื้อหาที่ยอมรับได้ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.การหาความเที่ยงของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ ในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในพื้นที่ ตำบลลำพยนต์ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคูเคอร์ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) ค่าที่ได้ คือ 0.706 และสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเที่ยงที่ยอมรับได้ คือ 0.978

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติ Pair t-test ที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เอกสารรับรองเลขที่ NTC88-0054 รับรองวันที่ 13 กรกฎาคม 2567

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (60.00%) เพศชาย (40%) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี (56.67%) มีอายุเฉลี่ย 43.47 ปี (S.D.=3.45) อายุสูงสุด 50 ปี และต่ำสุด 38 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่ (80.00%) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (70.00%) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (53.33%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,000-15,000 บาท (56.67%) (Mean=10,600 , S.D. = 2429.70) รายได้สูงสุด 15,000 บาท และต่ำสุด 7,000 บาท

2. ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพ

2.1 ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงก่อนได้รับโปรแกรมและหลังได้รับโปรแกรม พบว่า ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงก่อนได้รับโปรแกรมอยู่ในระดับสูง จำนวน 11 คน (36.67%) ระดับปานกลาง จำนวน 8 คน (26.66%) ระดับต่ำจำนวน 11 คน (36.67%) หลังได้รับโปรแกรมระดับความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูงจำนวน 25 คน (83.33%) ระดับปานกลาง จำนวน 5 คน (16.67%) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ (n=30)

ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ	ระดับ					
	สูง	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	ต่ำ	ร้อยละ
	จำนวน(คน)		จำนวน(คน)		จำนวน(คน)	
ก่อนได้รับโปรแกรม	11	36.67	8	26.66	11	36.67
หลังได้รับโปรแกรม	25	83.33	5	16.67	0	0.00

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 6.23 (Mean=6.23 , S.D.=1.67) หลังได้รับโปรแกรมส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง จำนวน 25 คน (83.33%) ระดับปานกลาง จำนวน 5 คน (16.67%) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.90 (Mean=8.90 , S.D.=1.06) และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงพบว่าหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ (n=30)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t	P-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ	6.23	1.67	8.90	1.06	12.99	<0.001*

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ข้อมูลความรอบรู้ด้านสุขภาพด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ

ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการตัดสินใจ ด้านทักษะการจัดการตนเอง ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.07 (Mean=21.07, S.D.= 3.99) หลังได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.57 (Mean=24.57, S.D.=3.32) และ เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) ด้านทักษะการสื่อสาร ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

20.40 (Mean=20.40, S.D. = 3.94) หลังได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.07 (Mean=24.07, S.D.=3.65) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) ด้านทักษะการตัดสินใจ ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.40 (Mean=20.40, S.D.= 4.10) หลังได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.07 (Mean=24.07, S.D.=3.69) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) ด้านทักษะการจัดการตนเอง ก่อนได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.60 (Mean=19.60 , S.D. = 3.90) หลังได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.00 (Mean=23.00, S.D.=3.38) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย หลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001) ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.37 (Mean=19.37, S.D.= 4.54) หลังได้รับโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.77 (Mean=22.77, S.D.=4.41) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย หลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001) และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพ ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ, ด้านทักษะการสื่อสาร, ด้านทักษะการตัดสินใจ, ด้านทักษะการจัดการตนเอง, ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 100.47 (Mean=100.47 , S.D. = 18.90) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 118.47 (Mean=118.47, S.D.=17.29) และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมมีความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ด้านสุขภาพ ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ (n=30)

ความรู้ด้านสุขภาพ	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t	P-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ	21.07	3.99	24.57	3.32	7.09	<0.001*
ด้านทักษะการสื่อสาร	20.03	3.94	24.07	3.65	7.33	<0.001*
ด้านทักษะการตัดสินใจ	20.40	4.10	24.07	3.69	10.88	<0.001*
ด้านทักษะการจัดการตนเอง	19.60	3.90	23.00	3.38	9.10	<0.001*
ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	19.37	4.54	22.77	4.41	9.34	<0.001*
รวมความรู้ด้านสุขภาพ	100.47	18.90	118.47	17.29	9.88	<0.001*

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการตนเอง ในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการตนเอง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรม ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การบริโภคอาหาร ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.87 (Mean=15.87 , S.D. = 2.14) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.40 (Mean=18.40, S.D.=1.81) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย หลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) การออกกำลังกาย ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.77 (Mean=6.77 , S.D. = 1.45) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.70 (Mean=7.70, S.D.=1.08) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) การจัดการความเครียด ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.86 (Mean=7.86 , S.D. = 1.77) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.33 (Mean=8.33, S.D.=1.53) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) การสูบบุหรี่ ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.93 (Mean=8.93 , S.D. = 1.68) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 (Mean=9.00, S.D.=1.70) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับโปรแกรมและหลังได้รับโปรแกรมไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value =0.16) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.23 (Mean=8.23 , S.D. = 1.85) หลังการได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.53 (Mean=8.53, S.D.=1.65) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value =0.010) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการจัดการตนเอง ประกอบด้วย พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมพฤติกรรมการจัดการตนเองของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.67 (Mean=47.67 , S.D. = 6.22) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 51.97 (Mean=51.97, S.D.= 5.04) และเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(P-value<0.001) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการตนเอง ก่อน และหลังได้รับโปรแกรม ของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ (n=30)

พฤติกรรมจัดการตนเอง	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t	p-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
การบริโภคอาหาร	15.87	2.14	18.40	1.81	7.99	<0.001*
การออกกำลังกาย	6.77	1.45	7.70	1.08	5.41	<0.001*
การจัดการความเครียด	7.86	1.77	8.33	1.53	4.06	<0.001*
การสูบบุหรี่	8.93	1.68	9.00	1.70	1.43	0.161
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	8.23	1.85	8.53	1.65	2.75	0.010*
รวมพฤติกรรม	47.67	6.22	51.97	5.04	7.47	<0.001*

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อมูลระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังได้รับโปรแกรม

ผลการวิเคราะห์ระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ความดันโลหิตซิสโตลิก ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 133.50 (Mean=133.50 , S.D.= 3.04) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 122.83 (Mean=122.83 , S.D.= 7.06) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตซิสโตลิก พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(P-value < 0.001) และ ความดันโลหิตไดแอสโตลิก ก่อนได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 77.03 (Mean=77.03 , S.D.= 4.87) หลังได้รับโปรแกรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 74.50 (Mean=74.50 , S.D.= 4.42) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิก หลังเข้าร่วมโปรแกรมต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.02) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ (n=30)

ระดับความดันโลหิต	ก่อนได้รับโปรแกรม		หลังได้รับโปรแกรม		t	P-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ความดันโลหิตซิสโตลิก	133.50	3.04	122.83	7.06	7.90	<0.001*
ความดันโลหิตไดแอสโตลิก	77.03	4.87	74.50	4.42	2.53	0.017*

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลและสรุปผล

ความรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ, ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการตัดสินใจ ด้านทักษะการจัดการตนเอง ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง หลังได้รับโปรแกรมแตกต่างกับความรู้ก่อนได้รับโปรแกรมฯ โดยความรู้ด้านสุขภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงหลังได้รับโปรแกรม แตกต่างกับความรู้ก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) และความรู้ด้านสุขภาพ ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ, ด้านทักษะการสื่อสาร, ด้านทักษะการตัดสินใจ, ด้านทักษะการจัดการตนเอง, ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ หลังได้รับ โปรแกรมแตกต่างกับความรู้ก่อนได้รับ โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) อธิบายเหตุผลได้ว่า โปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ โดยกิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง สามารถพัฒนาความรู้ด้านความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพ กิจกรรมการให้ความรู้ในการค้นหาข้อมูลสุขภาพผ่านมือถือ สื่อต่างๆ และฝึกปฏิบัติการสืบค้นข้อมูลสามารถพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้านการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ 3 อ.2 ศ. สาธิตและฝึกปฏิบัติและติดตามกระตุ้นเตือนการปฏิบัติพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 3 อ.2 ศ. ทางกลุ่มไลน์ และติดตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 3 อ.2 ศ. สามารถพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้านทักษะการตัดสินใจและ ด้านทักษะการจัดการตนเอง กิจกรรมวิเคราะห์สื่อส่งข้อความหรือสื่อที่เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือและตัดสินใจ สามารถพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และกิจกรรมกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพทักษะการสื่อสาร ซึ่งโปรแกรมมีประสิทธิผลสามารถพัฒนาและเสริมสร้างให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีความรู้ด้านสุขภาพที่ดีขึ้น สามารถสร้างและพัฒนาขีดความสามารถระดับบุคคล พัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการกำหนดเป้าหมายในการดูแลสุขภาพตนเอง รวมทั้งสามารถแนะนำการดูแลสุขภาพแก่ผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับแนวคิด Nutbeam⁽⁷⁾ กล่าวว่า “ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึงทำความเข้าใจในบริบททางด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตัวเอง” สอดคล้องกับแนวคิดของสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข⁽⁸⁾ กล่าวว่า การยกระดับ “ความรู้ด้านสุขภาพ” (Health Literacy) เป็นการพัฒนาขีดความสามารถ ของประชาชนในระดับบุคคล ให้มีความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์ แปลความหมาย ประเมินข้อมูลข่าวสารและบริการทางสุขภาพที่ได้รับการถ่ายทอดและ เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดการจูงใจให้ตัดสินใจเลือกวิถีทางในการดูแลตนเอง มีการจัดการสุขภาพ ตนเองและคงรักษาสุขภาพที่ดีของตนเองไว้เสมอ รวมทั้งชี้แนะเรื่องสุขภาพ

ส่วนบุคคล ครอบครัวและ ชุมชน เพื่อสุขภาพที่ดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยณรงค์ บุรัตน์ และคณะ⁽⁶⁾ ที่พบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง บ้านไร่จิ ตาบลไร่จิ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพ ทักษะการเข้าถึงข้อมูล ทักษะความรู้ความเข้าใจ ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการตัดสินใจ สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.000$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี อริพันธ์ และคณะ⁽⁹⁾ พบว่า โปรแกรมการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึง การสื่อสาร การตัดสินใจ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อทำให้ผู้ป่วยมีความรู้และทักษะในการจัดการตนเอง ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมจัดการตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมจัดการตนเองในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย, ด้านการจัดการความเครียด, ด้านการสูบบุหรี่, ด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจัดการตนเองในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง หลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าพฤติกรรมจัดการตนเองก่อนได้รับ โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) อธิบายเหตุผล ได้ว่า ปัญหาพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงเมื่อได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างให้มีความรู้ด้านสุขภาพให้ดีขึ้น โดยโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพโดยกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ 30.2ส. สาทิตและฝึกปฏิบัติรวมทั้งกิจกรรมติดตามกระตุ้นเตือนการปฏิบัติพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 30.2ส. ทางกลุ่มไลน์ และติดตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 30.2ส. สามารถพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพด้านทักษะการตัดสินใจและด้านทักษะการจัดการตนเองเป็นการสร้างและพัฒนาจิตความสามารถระดับบุคคล ส่งผลให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีการจัดการสุขภาพตนเองที่เหมาะสม เปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ กำหนดเป้าหมายในการดูแลสุขภาพตนเอง รวมทั้งสามารถแนะนำการดูแลสุขภาพแก่ผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับแนวคิด ดอน นัทบีม (Nutbeam)⁽⁷⁾ กล่าวว่า “ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึง ทำความเข้าใจในบริบททางด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแรงจูงใจเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตัวเอง” สอดคล้องกับแนวคิด กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข⁽⁸⁾ กล่าวว่า ผลของความรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพและผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพ กล่าวคือ หากมีความรู้ด้านสุขภาพระดับสูงหรือเพียงพอจะก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพและผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของโอเร็ม กล่าวว่า การดูแลตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำอย่างจงใจและมีเป้าหมาย ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ มีระยะของการประเมินและ

ตัดสินใจ โดยบุคคลจะต้องหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจึงตัดสินใจที่จะกระทำ และ ระยะของการกระทำและประเมินผลของการกระทำ ซึ่งมีการแสวงหาเป้าหมายของการกระทำ กำหนดทางเลือกกิจกรรมที่ต้องกระทำและเป็นเกณฑ์ที่จะใช้ในการติดตามผลของการปฏิบัติกิจกรรม ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยณรงค์ บุรัตน์ และคณะ⁽⁶⁾ ที่พบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง บ้านไร่จิ ตาบลไร่จิ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ มีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถชชา องค์การ⁽¹⁰⁾ ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมป้องกัน โรคความดันโลหิตสูงสำหรับกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในพื้นที่รับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก อำเภอสองยาง จังหวัดตากพบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ระดับความดันโลหิตซิสโตลิก หลังได้รับโปรแกรมฯ ต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) และระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิกหลังได้รับโปรแกรมฯ ต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = 0.017$) อธิบายเหตุผลได้ว่า โปรแกรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำให้บุคคลมีความรอบรู้ในการดูแลสุขภาพดีขึ้นนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองให้ดีขึ้น ส่งผลให้ระดับความดันโลหิตในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข⁽⁸⁾ กล่าวว่าโปรแกรมสุขศึกษา โดยการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพตามหลัก 2 อ.(อาหาร ออกกำลังกาย) หลัก 2 ส.(สูบบุหรี่และดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์) ในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้าง และพัฒนาให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีความรอบรู้ด้านสุขภาพและมีพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ และดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยณรงค์ บุรัตน์ และคณะ⁽⁶⁾ พบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพ ทักษะการเข้าถึงข้อมูล ทักษะความรู้ความเข้าใจ ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการตัดสินใจ สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.000$) พฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.001$) และระดับความดันโลหิตซิสโตลิกและไดแอสโตลิกต่ำกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.002$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถชชา องค์การ⁽¹⁰⁾ พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของ กลุ่มทดลอง

หลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลอง และค่าเฉลี่ยความดันโลหิตพบว่า กลุ่มทดลอง หลังได้รับการทดลองมีค่าความดันโลหิตต่ำกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ควรเพิ่มระยะเวลาการติดตามผลการวิจัยเป็นระยะอย่างต่อเนื่องหลังการใช้โปรแกรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพเพื่อประเมินความยั่งยืนของโปรแกรม ประเมินพฤติกรรมการจัดการสุขภาพตนเองและค่าความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในระยะยาว

2. โปรแกรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีข้อจำกัดในกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีสมาร์โฟนและใช้สมาร์โฟนได้ ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการใช้โปรแกรมเฉพาะกลุ่ม จึงควรพัฒนาโปรแกรมให้ครอบคลุมกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงทุกกลุ่มอายุ

3. ผลการศึกษาเป็นข้อมูลที่สำคัญสามารถนำไปออกแบบกิจกรรมหรือพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพเพื่อให้เกิดการจัดการสุขภาพด้วยตนเอง ในการดำเนินงานป้องกัน และ ควบคุมโรคความดันโลหิตสูงและโรคเรื้อรังอื่นในชุมชนต่อไป โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- 1 กรมควบคุมโรค. กรมควบคุมโรคแนะประชาชนใส่ใจสุขภาพวัดความดันโลหิตอย่างสม่ำเสมอ ป้องกันโรคความดันโลหิตสูง [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2565 [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566]. เข้าถึงได้
จาก: https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=25290&deptcode=brc&news_views=2188
- 2 Health Data Center สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์. กลุ่มรายงานมาตรฐาน สถานะสุขภาพการป่วยด้วยโรคไม่สำคัญอัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรปีงบประมาณ 2564-2566 [อินเทอร์เน็ต]. นครสวรรค์: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2566]. เข้าถึงได้
จาก: https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?&cat_id=6a1fdf282fd28180eed7d1cfe0155e11&id=6b9af46d0cc1830d3bd34589c1081c68
- 3 Health Data Center กระทรวงสาธารณสุข. กลุ่มรายงานมาตรฐาน สถานะสุขภาพการป่วยด้วยโรคไม่สำคัญ อัตราป่วยรายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูงต่อแสนประชากรในปีงบประมาณ 2564-2566 [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2566]. เข้าถึงได้
จาก: https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?&cat_id=6a1fdf282fd28180eed7d1cfe0155e11&id=29eec762c9591d1f8092da14c7462361
- 4 เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอตากฟ้า. สรุปผลการดำเนินงานเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอตากฟ้า ประจำปีงบประมาณ 2566 (รอบ 6 เดือน). นครสวรรค์: โรงพยาบาลตากฟ้า; 2566.

- 5 กรมควบคุมโรค. รายละเอียดโรคความดันโลหิตสูง (Hypertension) [อินเทอร์เน็ต]. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2566 [เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2566]. เข้าถึงได้
จาก: https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=52.
- 6 ชัยณรงค์ บุรัตน์, อรชร สุตตา, สวัสดิ์ งามเถื่อน. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงบ้านไร่จิ ตำบลไร่จิ อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ [อินเทอร์เน็ต]. อำนาจเจริญ: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ; 2563 [เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2567]. เข้าถึงได้
จาก: http://www.amno.moph.go.th/amno_new/files/lp16.pdf
- 7 Nutbeam D. The evolving concept of health literacy in Social Science & Medicine, 2008; 67(12): 2072-2078.
- 8 กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. แนวทางการดำเนินงานสุศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ ปีงบประมาณ 2561. นนทบุรี: กองสุศึกษากระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์; 2560.
- 9 สุภาวดี อริพันธ์, บังอร เสาหงส์, ระดาพร วิริยะกุลและอนุเชษฐ์ ทานะขันธุ์. ผลของโปรแกรมการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตาบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ[อินเทอร์เน็ต]. อำนาจเจริญ: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลืออำนาจ; 2563 (เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2567) เข้าถึงได้จาก:
https://drive.google.com/file/d/1WOisQZodGFYU0szX_8cO14LO3ohOQ69/view
- 10 อรณัชชา องค์การ. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงสำหรับกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก อำเภอสองยาง จังหวัดตาก [อินเทอร์เน็ต]. พิษณุโลก: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยนกกก; 2565 [เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2567]. เข้าถึงได้
จาก: <https://hpc2appcenter.anamai.moph.go.th/academic/web/files/2565/research/MA2565-003-01-0000000892-0000000947.pdf>